

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

BUNGE LA TANZANIA

**HOTUBA YA MSEMAJI MKUU WA KAMBI RASMI YA UPINZANI BUNGENI
KATIKA WIZARA YA FEDHA NA MIPANGO MHESHIMIWA HALIMA
JAMES MDEE KUHUSU AZIMIO LA BUNGE LA KURIDHIA MKATABA WA
TAKWIMU WA AFRIKA YAANI THE AFRICAN CHARTER ON STATISTICS**

**[(Kwa mujibu wa Kanuni ya 86(6) na Nyongeza ya Nane, Kanuni ya
7(1)(b) ya Kanuni za Bunge Toleo la Januari, 2016)]**

Ofisi ya Bunge,
S. L. P 941,
DODOMA

Novemba, 2018.

HOTUBA YA MSEMAJI MKUU WA KAMBI RASMI YA UPINZANI BUNGENI KATIKA WIZARA YA FEDHA NA MIPANGO MHESHIMIWA HALIMA JAMES MDEE KUHUSU AZIMIO LA BUNGE LA KURIDHIA MKATABA WA TAKWIMU WA AFRIKA YAANI THE AFRICAN CHARTER ON STATISTICS

[(Kwa mujibu wa Kanuni ya 86(6) na Nyongeza ya Nane, Kanuni ya
7(1)(b) ya Kanuni za Bunge Toleo la Januari, 2016)]

1. UTANGULIZI

Mheshimiwa Spika, Mkataba wa Afrika kuhusu masuala ya takwimu ulipitishwa na Mkutano wa Kawaida wa Wakuu wa Nchi na Serikali wa Umoja wa Afrika tarehe 03 Februari, 2009. Katika hali ya kushangaza ni miaka tisa baadae ndipo Serikali inawasilisha katika Bunge lako tukufu azimio kwa ajili ya Bunge kuridhia Mkataba huu kwa mujibu wa Ibara ya 63(3)(e) ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Pamoja na mambo mengine; ibara hiyo inalipa Bunge lako tukufu mamlaka ya kuridhia mikataba ya Kimataifa inayosainiwa na Serikali.

Mheshimiwa Spika, Malengo ya Mkataba huu yameelezwa katika Dibaji ya Mkataba kuwa ni kuhuisha takwimu kwa ajili ya kuhakikisha kuwa malengo ya Umoja wa Afrika yanatekelezwa na kufikiwa pamoja na kuhakikisha kuwa ombwe la uhitaji au upatikanaji wa takwimu kwa kulinganisha na uwepo wa takwimu kwa sasa linazibwa ili kuwe na urahisi wa wadau kuweza kupata takwimu kirahisi.

Mheshimiwa Spika, Aidha Mkataba huu ni mwongozo wa kisera kwa Serikali pamoja na wadau mbalimbali katika kufanya maamuzi kwa

maslahi ya umma. Ni katika msingi huo, kuwa kuna umuhimu mkubwa sana wa kuhakikisha kuwa tunakuwa na mfumo na utaratibu bora wa kusimamia na kutumia takwimu kwa ajili ya maendeleo ya nchi.

2. UCHAMBUZI WA MKATABA

Mheshimiwa Spika, Ibara ya 3 ya Mkataba inaweka misingi mikuu kwa ajili ya taasisi zinazojihusisha na takwimu ikiwemo uwazi, ukweli, uwajibikaji pamoja uhuru katika utendaji kazi wa taasisi hizo. Misingi hii ni muhimu hasa kwa nchi yetu ambapo tumeshuhudia baadhi ya taasisi zikiwa hazina nguvu na badala yake “**zinategemea maelekezo kutoka juu**”. Ni muhimu kwa taasisi zetu kueleza na kutoa takwimu sahihi kwa ajili ya kusaidia mamlaka za kufanya maamuzi likiwemo Bunge kuhakikisha kuwa maamuzi yanafanyika kulingana na hali halisi iliyopo.

Mheshimiwa Spika, ibara ya 4 inatoa haki ya kupatikana kwa takwimu bila vikwazo vyoyote aidha Sheria za nchi washirika zinatakiwa kuhakikisha kuwa masharti ya Sheria zake zinatoa haki hiyo. Kambi Rasmi ya Upinzani inatambua kuwa Ofisi ya Taifa ya Takwimu ndiyo yenye mamlaka ya kusimamia masuala ya Takwimu nchini lakini pia tunatambua kuwa Ofisi hiyo inashirikiana na taasisi nyingine za Serikali kuhakikisha kuwa kunakuwa na takwimu sahihi kwa ajili ya maendeleo ya nchi.

Mheshimiwa Spika, kumekuwa na sintofahamu kwa muda mrefu sasa ambapo Benki Kuu ya Tanzania inatakiwa kutoa taarifa za hali ya uchumi ambapo mara kadhaa wadau wamekuwa wakilalamika kuwa taarifa hizo zimekuwa hazitolewi kwa wakati au hazitolewi kabisa

kwa umma. Kama Mkataba huu unatoa haki ya kupata takwimu na Benki Kuu ambayo ni mdau muhimu kwa ajili ya takwimu za kiuchumi inatoa takwimu kama wanavyotaka kinyume na sheria inavyotaka, Kambi Rasmi ya Upinzani inaona kuwa bila kuwa na nia ya dhati ya kisiasa na kisheria mkataba huu hautatekelezwa kikamilifu na Serikali hii ya awamu ya tano.

Mheshimiwa Spika, Ibara ya 05 inatoa jukumu kwa mamlaka za takwimu kuhakikisha kuwa zinawalinda watoa takwimu pamoja na kuhakikisha kuwa wanaelezwa mapema kabla ya kutoa taarifa kuwa taarifa wanazozitoa zitakuwa siri. Kambi Rasmi ya Upinzani haina tataizo na kifungu hiki kwa kuwa huu ni msingi muhimu katika kufanya tafiti kwa ajili ya kukusanya taarifa za takwimu. Hii ni kwa sababu bila mtoa takwimu kulindwa kutakuwa na shida ya upatikanaji wa takwimu kwa sababu hawatakuwa huru kutoa taarifa hizo.

3. MKATABA WA TAKWIMU NA SHERIA ZETU

Mheshimiwa Spika, Mwaka 2015 Bunge lako tukufu lilitunga Sheria ya Takwimu Sura ya 351 ambapo pamoja na mambo mengine Sheria hiyo ilitungwa nyakati hizo hizo pamoja Sheria ya Makosa ya Mtandao ambazo kwa sasa zimekuwa mwiba mkali katika kudhibiti vyombo vya habari pamoja na uhuru wa wananchi kutoa maoni kwa mujibu wa ibara ya 18 ya Katiba ya Tanzania.

Mheshimiwa Spika, kifungu cha 25 pamoja na 37 vya Sheria ya Takwimu vililalamikiwa sana hasa na Wadau wa Vyombo vya Habari pamoja na Vyama Vya Siasa kuwa vitazuia kabisa uhuru wa kutoa na kupokea habari pamoja na kutoa maoni kwa sababu vimeweka

makatazo kadhaa pamoja na adhabu kwa wanaokiuka vifungu hivyo ambapo wahanga wakubwa ni wadau hao.

Mheshimiwa Spika, mwaka mmoja baadae baada ya Serikali ya awamu ya tano kuingia madarakani ilitungwa Sheria ya Huduma kwa Vyombo vya Habari ambayo na yenyewe pamoja na kulalamikiwa na wadau imeendelea kuwa mwiba mchungu hasa kwa wanasiasa wa Upinzani kupewa mashtaka ya uchochezi kwa mujibuwa kifungu cha 52 na 53 cha Sheria hiyo yanayohusisha takwimu.

Mheshimiwa Spika, Pamoja na mapungufu ya Sheria ya Takwimu ya mwaka 2015, katika mkutano wa 12 wa Bunge hili Serikali iliwasilisha tena muswada wa marekebisho ya Sheria mbalimbali ambapo pamoja na Sheria zingine Sheria ya Takwimu ilikuwa moja ya Sheria zilizofanyiwa marekebisho.

Mheshimiwa Spika, marekebisho hayo ya Sheria yamevuta mjadala mkubwa nchini ikiwa ni pamoja na wadau wa maendeleo kutishia kuzuia misaada ya kibajeti kwa Serikali.

Mheshimiwa Spika, Kambi Rasmi ya Serikali ilieleza mbele ya Bunge lako tukufu kuhusu athari za marekebisho ya kifungu cha 24 kwa kuongeza kifungu cha 24A na B, naomba kunukuu baadhi ya ushauri wetu katika maoni hayo kama ifuatavyo;

(1) Marekebisho yanayopendekezwa kufanyika kwenye sheria ya takwimu yamejikita katika kudhitibi tafiti zitakazokuwa zinafanyika na kuwanyima wananchi nafasi ya kujua matokeo halisi ya tafiti hizo.

(2) Kwamba, mapendekezo ya marekebisho ya Sheria yanapoteza dhana ya kufanya utafiti "Social Science Research" na

matokeo yake kuwafikia wananchi husika wa tafiti hiyo. Kwani kabla ya kuanza kutumika au kuwafikiwa wananchi, Mtao Takwimu anatakiwa aombe kibali kwa Mtakwimu Mkuu.

(3) Kwamba, kifungu kipya cha 24A kwenye sheria ya Takwimu kinatoa masharti kuwa kabla ya taarifa ya takwimu kutolewa ni lazima kibali kitolewe na ofisi ya Taifa ya Takwimu.

(4) Kwamba, marekebisho hayo yanamlazimisha mtafiti yeyote kabla ya kutoa matokeo ya utafiti wake afanye mashauriano na Ofisi ya Takwimu. Kambi Rasmi ya Upinzani iliona kuwa katika mashauriano hayo kuna uwezekano mkubwa Mtafiti kurekebisha matokeo ya utafiti na takwimu ili ziandane na matakwa ya Ofisi ya Takwimu au kufutwa kwa utafiti husika.

Mheshimiwa Spika, lengo la utafiti na hatimaye takwimu kutolewa ni kutafuta suluhisho la tatizo na sio kushindana na Serikali, hivyo Kambi Rasmi ya Upinzani inashangazwa na wasiwasi wa Serikali katika masuala ya Takwimu. Kambi Rasmi ya Upinzani inaona kwamba kuna uwezekano mkubwa kwamba takwimu zinazotolewa na Ofisi ya Takwimu zina mapungufu ambayo hawatakiwi watanzania wayafahamu na hivyo kukiuka azimio hili.

Mheshimiwa Spika, Marekebisho ya Sheria ya Takwimu ya mwaka 2018 yana lengo la kuwafanya watendaji wa Serikali wake mara zote wawe kwenye “**comfort zone**” yaani wasiweze kuwajibika. Tukumbuke kwamba wanaofanya kazi hiyo ni binadamu na makosa ni sehemu ya maisha, na ndiyo maana Mkataba huu ibara ya 4 unatoa nafasi ya kufanya marekebisho ya takwimu ambazo zinaweza kutolewa kwa makosa.

Mheshimiwa Spika, Wadau wa maendeleo wameona mapungufu ya Sheria ya Takwimu pamoja na marekebisho ya Sheria hiyo ya mwaka 2018 ambapo baadhi yao wametishia kuondoa fedha za misaada ya kibajeti kwa Serikali na hatimaye kuathiri utekelezaji wa miradi ya maendeleo. Kambi Rasmi ya Upinzani inaona kuwa hili ni jambo kubwa ambapo Serikali inatakiwa kuchukua hatua za dharura pamoja na kuwa tuliwashauri wafute vifungu hivyo ambavyo vinakiuka uhuru wa kutoa na kupokea habari pamoja na kupoteza na kaharibu dhana na umuhimu wa utafiti na takwimu.

4. HITIMISHO

Mheshimiwa Spika, Ili azimio hili liwe na manufaa kwetu kama nchi ni vema Serikali ikawasilisha Sheria nyingine ya takwimu na kufuta ile ya mwaka 2015 na marekebisho yake ya mwaka 2018 ili ziendane na masharti ya mkataba huu pamoja na kufuta vifungu ambavyo kwa namna moja ama nyingine vinakiuka misingi ya haki za binadamu ikiwemo ya kupata na kupokea habari.

Mheshimiwa Spika, baada ya kusema, naomba kuwasilisha.

Halima James Mdee (Mb)

WAZIRI KIVULI NA MSEMAJI MKUU WA KAMBI RASMI YA UPINZANI-
WIZARA YA FEDHA NA MIPANGO

14 Novemba, 2018

